

LIBRIS

Nimic nu este mai misterios decât viziunea altei persoane asupra lumii. Avem câte una cu toții. Noi credem că viziunea noastră exprimă realitatea. Băștinașii americani din sud-vest străbăteau sute de mile ca să vâneze bizoni, dar nu mâncau niciodată pește din pâraiele locale. Asta pentru că, în concepția lor despre lume, peștii erau spiritele strămoșilor plecați în cealaltă lume. În Vechiul Testament, era adevărat că sacrificiile animale domoleau mânia lui Dumnezeu. Pentru orice cetățean al Romei antice era real că viitorul putea fi ghicit în măruntaiele unei găini. La fel, pentru grecii din Antichitate, era real că o persoană morală putea să aibă sclavi și că existau numeroși zei: al iubirii și frumuseții, al războiului, al lumii subterane, al vânătorii, al recoltelor, al mării.

Ce se întâmplă, prin urmare, când se ciocnesc două viziuni asupra lumii? În anul 339 î.Hr. trei cetățeni ai Atenei l-au acuzat pe Socrate că ar fi refuzat să recunoască zeii

tradiționali, în locul cărora ar fi introdus noi divinități (a mai fost acuzat și de faptul că i-a corupt pe cei tineri). Pedepsa pentru ciocnirea între cele două viziuni asupra lumii (sau zei) a fost moartea. În timpul procesului său, Socrate a refuzat să retracteze sau să fugă de un anumit verdict de vinovăție. După spusele lui Platon, el ar fi zis: „Cât timp îmi voi păstra suflarea și facultățile mintale, nu voi înceta nicio clipă să practic filosofia“. Din nefericire, în zilele noastre, o ciocnire între concepțiile despre lume este întâmpinată, în multe părți ale lumii, cu violență și moarte.

Cartea de față are ca subiect o confruntare a viziunilor asupra lumii, dar fără niciun schimb de lovituri la corp. Cartea a luat naștere atunci când doi oameni care nu se cunoșteau s-au întâlnit la o dezbateră televizată pe tema „viitorului lui Dumnezeu“. Decorul era un amfiteatru al Institutului de Tehnologie din California (Caltech), iar publicul era format din mulți oameni de știință și studenți, dar și din nespecialiști, îndeosebi fani ai lui Deepak din comunitatea locală. Fiecare dintre ei își adusese cu sine credințele personale — fără doar și poate că unii dintre ei erau oameni religioși —, dar și propria viziune asupra lumii, care are rădăcini mai adânci decât credința.

În cursul dezbaterii de la Caltech, Deepak a jucat rolul de apărător al viziunii îndeobște cunoscute ca spirituale. Întrucât s-a ajuns la discutarea ideilor vehiculate de fizică, Deepak a întrebat: „Este vreun fizician în sală?“. Nici Leonard, nici altcineva n-a răspuns. Însă, după dezbateră, moderatorul, care îl recunoscuse pe fizicianul Leonard, l-a ales din public ca să-i pună lui Deepak o întrebare. Leonard, în schimb, s-a oferit să-l învețe fizică cuantică. Deepak a

acceptat — într-un amestec de râsete și aplauze — și, când am început să comunicăm, am constatat că avem divergențe profunde în ceea ce privește viziunea asupra lumii. Realizând adâncimea divergențelor noastre, am decis să le lămurim în această carte.

Știința a adus omenirea pe calea descifrării secretelor naturii, a stăpânirii forțelor naturale și a dezvoltării de noi tehnologii, prin folosirea rațiunii și a observației în locul unei abordări emoționale ca instrument pentru descoperirea adevărului din spatele lucrurilor. Spiritualitatea privește spre un tărâm invizibil, transcendent, descoperit înăuntrul sinelui. Știința explorează lumea așa cum ne este ea oferită de cele cinci simțuri și de creier, în vreme ce spiritualitatea consideră că universul are o menire bine determinată și este impregnat de semnificație. În viziunea lui Deepak, marea provocare pentru spiritualitate este să ofere ceea ce nu poate oferi știința — și anume răspunsuri care țin de tărâmul conștiinței.

Care dintre cele două viziuni este cea corectă? Reușește știința să descrie universul, sau învățăturile străvechi precum meditația, descâlcesc mistere aflate dincolo de viziunea științifică asupra lumii? Pentru a afla acest lucru, cartea de față explorează conflictul celor două viziuni pe trei niveluri: cosmosul, sau universul fizic; viața și creierul uman; explorăm de asemenea, în final, și misterul suprem, Dumnezeu. În „Cosmosul“ controversa are ca obiect proveniența universului, natura acestuia și încotro se îndreaptă. În „Viața“ dezbaterem evoluția, genetica și originea vieții. „Mintea și creierul“ se ocupă de neuroștiință și analizează toate chestiunile legate de minte și corpul fizic.

Iar „Dumnezeu“ se referă nu numai la o zeitate supremă, ci și la conceptul mai cuprinzător al prezenței divine în universul nostru.

În total sunt tratate optsprezece subiecte, ambii autori contribuind cu eseuri. Fiecare dintre noi și-a spus pe rând partea lui de poveste, dar cel care a fost al doilea la fiecare subiect a făcut-o citind mai întâi textul celuilalt și având libertatea să își prezinte contraargumentele. Întrucât ripostele la un argument dat au tendința de a convinge publicul, am încercat să fim cât mai imparțiali în privința repartizării acestui avantaj.

Fiecare dintre noi crede cu tărie în concepția despre lume pe care o reprezintă. Am scris cu înverșunare, dar cu respect în definirea adevărului așa cum îl vedem. Nimeni nu poate ignora chestiunea modului în care percepe lumea. Lucrul cel mai bun pe care-l putem face — scriitori și cititori deopotrivă — este să luăm parte la controversă. Ce altceva ar putea fi mai important?

Deepak Chopra
Leonard Mlodinov

PARTEA

1

RĂZBOIUL

1. PERSPECTIVELE

LIBRIS

PERSPECTIVA SPIRITUALĂ

DEEPAK

*Cine privește în afară visează;
cine privește înlăuntru se trezește.*

Carl Jung

Dacă este să câștige lupta pentru viitor, trebuie ca mai întâi spiritualitatea să depășească un neajuns major. În imaginația populară, știința a discreditat de mult religia. Faptele au înlocuit credința. Superstiția a fost înfrântă treptat. Acesta este motivul pentru care explicația lui Darwin privind descendența omului din primatele inferioare prevalează în detrimentul Genezei și de aceea considerăm că Big Bang este la originea cosmosului, nu un mit creator populat de unul sau mai mulți zei.

Prin urmare, este important să încep spunând că religia nu este același lucru cu spiritualitatea — nici pe departe. Nici măcar Dumnezeu nu este unul și același lucru cu spiritualitatea. Poate că religia organizată s-a discreditat, însă spiritualitatea nu a suferit o asemenea înfrângere. Cu mii de ani în urmă, în culturile din toate colțurile globului, mentori spirituali inspirați cum ar fi Buddha, Iisus și Lao-zi au propus concepții profunde despre viață. I-au învățat pe oameni că, dincolo de lumea cotidiană a durerii și chinurilor, există un domeniu transcendent. Cu toate că ochii nu văd decât piatră, munți, copaci și cer, acesta este doar un vâl tras peste o realitate vastă, misterioasă, nevăzută.

Dincolo de sfera de percepție a celor cinci simțuri se află un tărâm invizibil de infinite posibilități, iar cheia descătușării potențialului său este conștiința. Pătrunde acolo, au spus înțelepții și vizionarii, și vei descoperi adevăratul izvor al tuturor lucrurilor: propria ta receptivitate.

Tocmai această imensă promisiune este cea în privința căreia religia nu a reușit să-și țină cuvântul. Motivul nu ne privește pe noi, aici, pentru că aceasta este o carte despre viitor. Este suficient să spun că dacă Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul nostru, așa cum a enunțat Hristos, dacă nirvana înseamnă eliberarea de orice suferință, așa cum ne-a învățat Buddha, și în condițiile în care cunoașterea cosmosului este închisă în mintea omului, așa cum susțineau străvechii *rishi* sau înțelepți ai Indiei, nu putem privi în jurul nostru astăzi și să spunem că aceste învățături au dat roade. Tot mai puțini oameni respectă, în lume, cutumele religioase ale vechilor tradiții și, în timp ce bătrânii deplâng acest declin, cei care s-au depărtat de religie nu mai au nevoie nici măcar de un pretext. Cu mult timp în urmă, știința ne-a arătat o splendidă lume nouă căreia nu-i mai este necesară credința într-un tărâm invizibil.

Adevărata problemă este cunoașterea și modul în care poate fi dobândită. Iisus și Buddha nu aveau nicio îndoială că descriau realitatea dintr-o poziție a cunoașterii adevărate. După mai mult de două mii de ani, credem că știm mai bine decât ei cum stau lucrurile.

Știința își sărbătorește triumfurile, care sunt numeroase, și își scuză catastrofele, care sunt de asemenea multe — iar numărul lor crește în continuare. Bomba atomică ne-a dus într-o epocă de coșmar, a distrugerii în

masă. Mediul a fost zguduit zdravăn de emisiile poluante ale mașinilor pe care ni le pune la dispoziție tehnologia pentru a ne face viața mai bună. Cu toate acestea însă, suporterii științei resping amenințările cu o ridicare din umeri, punându-le fie pe seama efectelor secundare, fie pe seama eșecurilor politicilor sociale. Moralitatea, ni se spune, nu este responsabilitatea științei. Însă dacă analizezi lucrurile mai în profunzime, știința se confruntă cu aceeași problemă ca și religia. Religia a pierdut din vedere modestia în fața lui Dumnezeu, iar știința și-a pierdut simțul propriei micimi, socotind din ce în ce mai mult Natura ca o forță căreia trebuia să i se opună și pe care trebuia să o înfrângă, iar secretele sale să fie dezgolate spre beneficiul omenirii. Acum plătim prețul. Când sunt întrebați dacă *Homo sapiens* este în pericol de dispariție, unii oameni de știință dau speranțe că, în decurs de câteva sute de ani, călătoriile spațiale vor fi suficient de avansate pentru a ne permite să ne abandonăm cuibul planetar pe care îl otrăvim. Și, uite așa, ne luăm tâlpășița ca să distrugem și alte lumi!

Știm cu toții ce este în joc: viitorul previzibil planează amenințător deasupra capetelor noastre. Soluția standard pentru actualele noastre suferințe este cât se poate de familiară. Știința ne va salva cu noi tehnologii — pentru refacerea mediului, înlocuirea combustibililor fosili, vindecarea SIDA și a cancerului și eradicarea foametei. Orice boală ai numi, se va găsi cineva care să-ți spună că este pe cale să apară o rezolvare științifică. Dar nu cumva știința ne promite să ne salveze de ea însăși? Și de ce ar fi o promisiune în care să credem? Viziunea asupra lumii care a triumfat în fața religiei și care consideră viața, în esență,